

**РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
СМЕТНА ПАЛАТА**

**ДОКЛАД ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОСЪЩЕСТВЕНИЯ
ПОСЛЕДВАЩ КОНТРОЛ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
ПРЕПОРЪКИТЕ**

**по Одитен доклад № 0600201223 за извършен одит на
„Национална електрическа компания“ ЕАД
за периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2022 г.**

I. ВЪВЕДЕНИЕ

На основание чл. 50, ал. 1 от Закона за Сметната палата, Решение № 286 от 03.09.2024 г. на Сметната палата и издадена Заповед № ПК-06-02-003 от 15.09.2025 г. на заместник-председател на Сметната палата е извършен контрол за изпълнението на препоръките по Одитен доклад № 0600201223 за извършен одит на „Национална електрическа компания“ (НЕК) ЕАД за периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2022 г.

На основание чл. 49, ал. 1 от Закона за Сметната палата (ЗСП), одитният доклад е изпратен на министъра на енергетиката¹, на председателя на Съвета на директорите (СД) на „Български енергиен холдинг“ (БЕХ) ЕАД² и на изпълнителния директор на НЕК ЕАД³. В доклада са формулирани: една препоръка към министъра на енергетиката; три препоръки към СД на БЕХ ЕАД; седем препоръки на СД на НЕК ЕАД.

На основание чл. 50, ал. 2 от ЗСП, в определеният в доклада десет месечен срок от получаването му, от БЕХ ЕАД и от НЕК ЕАД е предоставена писмена информация⁴ на председателя на Сметната палата, относно предприетите действия и мерки за изпълнението на дадените препоръки към СД на съответното дружество.

В рамките на определения срок от министъра на енергетиката не е предоставена информация за изпълнението на дадената към него препоръка. Предвид това, при извършване на проверката е изисквана информация относно предприетите действия за изпълнение на препоръката⁵. Същата е предоставена с писмо, вх. № 04-17-11#3 от 25.09.2025 г.

Проверката има за цел да се установи съответствието между дадените препоръки в доклада по чл. 48, ал. 1 от ЗСП, получената информация от министъра на енергетиката, от БЕХ ЕАД и от НЕК ЕАД, и действително предприетите мерки и извършени действия за изпълнението им.

II. РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА

При осъществения последващ контрол за изпълнението на препоръките е установено:

II.1. Препоръки към министъра на енергетиката:

Препоръка 1. *Да се инициират действия за издаване на актовете на Министерския съвет в съответствие с изискванията на § 31, ал. 2 и ал. 3 от ПЗР на ЗИДЗВ.*

Препоръката е формулирана във връзка с констатацията от одитния доклад за липсата на издадени от Министерски съвет актове по § 31, ал. 2 и ал. 3 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за водите (ЗВ) относно условията и реда за предоставяне за стопанисване и управление на язовирите – публична държавна собственост и съответно за фактическото стопанисване и експлоатация от НЕК ЕАД на 21 комплексни и значими язовири, включени в Приложение № 1 към чл. 13, ал. 1, т. 1 на ЗВ, без същите да са предоставени на дружеството по нормативно установения ред.⁶

В одитния доклад⁷ е отразено, че през 2022 г. със заповед на министъра на енергетиката е създадена междуведомствена работна група с председател – заместник-министъра на енергетиката и членове – представители на Министерство на регионалното

¹ Писмо, изх. № 04-17-11#1 от 26.09.2024 г. на председателя на Сметната палата.

² Писмо, изх. № 92-00-124#1 от 26.09.2024 г. на председателя на Сметната палата.

³ Писмо, изх. № 92-00-123#1 от 26.09.2024 г. на председателя на Сметната палата.

⁴ Писмо, вх. № 92-00-124#2 от 07.07.2025 г. на изпълнителния директор на БЕХ ЕАД и приложения към писмото; Писмо, вх. № 92-00-123#2 от 02.07.2025 г. на изпълнителния директор на НЕК ЕАД и приложения.

⁵ Писмо, изх. № 04-17-11#2 от 16.09.2025 г. (вх. № Е-92-00-910 от 17.09.2025 г.) до министъра на енергетиката.

⁶ Част трета „Констатации“, раздел III, т. 2.3 от одитния доклад.

⁷ Част трета, раздел III, т. 2.3 от одитния доклад.

развитие и благоустройството, Министерство на околната среда и водите, Министерство на икономиката и индустрията, Министерство на енергетиката (МЕ), Министерство на земеделието, Областна администрация на област София, Столична община, Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДПУСЯ), БЕХ ЕАД, НЕК ЕАД и „Софийска вода“ АД. На работната група е възложено в срок до 31.10.2022 г. да изготви доклад с предложения за възможни подходи за решаване на въпроса относно правото на управление върху язовир „Искър“, в качеството му на комплексен и значим за националната сигурност на Република България язовир, и проект на съвместно предложение⁸ относно упражняването правото на управление върху язовира, съобразно предназначението му за обезпечаване на питейно-битовото водоснабдяване.

По информация на министъра на енергетиката⁹, от страна на междуведомствената работна група не е постигната единна позиция по въпроса за управлението на язовир „Искър“, като е предложено инициране от МЕ на съдебно производство по общия исков ред за оспорване на материалната доказателствена сила на Акт за публична държавна собственост № 10159 от 02.05.2019 г. с титуляр на правото на управление върху язовир „Искър“ – МЕ.

В МЕ е обсъждано и предложение за прехвърляне на стопанисвани от НЕК ЕАД язовири („Искър“, „Копринка“ и „Розов кладенец“) към ДПУСЯ¹⁰, предвид това, че дружеството не извършва електропроизводство, тъй като няма собствена водоелектрическа централа и реализира само разходи по поддръжката им. В тази връзка от БЕХ ЕАД, в качеството на собственик на капитала на НЕК ЕАД, е предоставено положително становище, като са разгледани два варианта за реализирането му, но към момента по въпроса не е намерено решение.

Препоръката е в процес на изпълнение.

II.2. Препоръки към Съвета на директорите на БЕХ ЕАД:

Препоръка 1. *Да се утвърдят правила (или друг акт/документ), относно определяне на възнагражденията на членовете на СД на НЕК ЕАД предвид спецификата на дейността, с описание на процеса, срокове и отговорни длъжностни лица.*

Препоръката е във връзка с констатацията от одитния доклад, че възприетият подход и установената практика през одитирания период при изчисляване на възнагражденията на членовете на СД на НЕК ЕАД, вкл. прилаганата база за установяване на изменението на съответните показатели, участващи при формирането на балните оценки, не са регламентирани във вътрешни правила (или друг акт), което създава риск от нееднородна практика и затруднява проследяването и контрола на тази дейност.¹¹

При извършване на проверката е установено следното:¹²

С решение от 02.07.2025 г. на СД на БЕХ ЕАД¹³ е приета *Политика за определяне на възнаграждението и даване на гаранции от членовете на органите за управление и контрол на дружествата от БЕХ Група* (Политиката).

Съгласно Политиката, възнагражденията на членовете на органите за управление и контрол на дружествата от групата на БЕХ ЕАД се определят на база следните показатели: стойност на активите; численост на персонала; рентабилност на приходите от дейността; изменение на финансовия резултат; изменение на добавената стойност на един зает;

⁸ На министъра на околната среда и водите, министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на земеделието и министъра на енергетиката.

⁹ **Одитно доказателство № 5**

¹⁰ С Решение № 662 на МС от 23.09.2025 г. за приемане на Програма за преобразуване на създадените със специални закони на основание чл. 62, ал. 3 от Търговския закон държавни предприятия, ДПУСЯ се преобразува в административна структура поради това, че осъществява предимно публични функции и политики.

¹¹ Част трета „Констатации“, Раздел I, т. 1.3.1 от одитния доклад.

¹² **Одитни доказателства № 2.1 и № 4** (т. 3)

¹³ Решение по Протокол № 45-2025 от 02.07.2025 г. на СД на БЕХ ЕАД

обслужване на задълженията; други специфични задължения и отговорности (при условие, че има такива), поети със сключените договори за управление.

Месечните възнаграждения се определят чрез бална оценка¹⁴, образувана въз основа на резултатите от отчетното тримесечие по приетите показатели и при стойност на една бална единица, чийто размер е 50 на сто от минималната месечна работна заплата, установена за страната за съответния месец. Изпълнителните членове, овластени да представляват дружеството, получават и възнаграждение, определено при стойност на една бална единица, равна на минималната месечна работна заплата за съответния месец.

Броят на балните единици по всеки от показателите е посочен в Приложение № 2 към Политиката и зависи от отчетените стойности по съответния показател, съгласно финансовия отчет на дружеството.

Размерът на възнаграждението на членовете на органите за управление и контрол на дружествата от групата на БЕХ ЕАД не може да надвишава шесткратния размер на минималната месечна работна заплата за страната, а на изпълнителните членове – осемнадесеткратния размер на минималната заплата.¹⁵

Съгласно чл. 25 от Политиката в 30-дневен срок след изтичане на всяко тримесечие, дружествата от групата на БЕХ ЕАД имат задължение да представят на Холдинга справка за размера на възнагражденията на членовете на органите за управление и контрол (съгласно Приложение № 1), подписана от главния счетоводител и изпълнителния директор на съответното дружество.

Съгласно Правилника за прилагане на Закона за публичните предприятия (ППЗПП)¹⁶ публичните предприятия, които: имат сезонен характер на производство и реализация могат да използват съответното тримесечие на предходната година като база за установяване на изменението на показателите за рентабилност, финансов резултат и добавена стойност на един зает; работят при специфични условия за стопанска дейност (като регулирани цени, получаване на държавни субсидии, изпълнение на задължения за обществена услуга или на цели на публичната политика и др.) могат да прилагат други подходящи показатели, вместо тези за изменение на финансовия резултат и на добавената стойност на един зает, като се спазва същия размер за бални единици на критериите.

На основание т. 8 от Приложение № 2 към чл. 56, ал. 2 от ППЗПП и на база предложение на НЕК ЕАД, от СД на БЕХ ЕАД е одобрено изменение на показателите „изменение на финансовия резултат“ и „изменение на добавената стойност на един зает“ с други показатели – съответно „ефективност на разходите“ и „задължения по заеми към активи“, като са спазени определените в ППЗПП размери на балните единици на заменените показатели.

Препоръка 1 е изпълнена.

Препоръка 2. *Да се утвърдят правила (или друг акт/документ) по отношение на определяне, внасяне и възстановяване на гаранциите по договори за управление на членовете на СД на НЕК ЕАД.*

Препоръката е във връзка с констатации от доклада, че през одитирания период са прилагани различни подходи/ практики при определянето и внасянето на гаранции за управление от членовете на СД на НЕК ЕАД, вкл. такива, които не са синхронизирани (приведени в съответствие) с изискванията на ППЗПП, в сила от 05.05.2020 г.¹⁷

При извършване на проверката е установено:¹⁸

¹⁴ Съгласно Приложение № 2 към Политиката

¹⁵ Чл. 12 и чл. 13 от Политиката

¹⁶ Приложение № 2 на ППЗПП, забележки № 7 и № 8. Посочените възможности са включени и в Политиката, приета от СД на БЕХ ЕАД (чл. 6 и забележки № 7 и № 8 от Приложение № 2 към Политиката).

¹⁷ Част трета „Констатации“, Раздел I, т. 1.3.4 от одитния доклад.

¹⁸ Одитно доказателство № 2.1

Съгласно Раздел III от *Политиката за определяне на възнаграждението и даване на гаранции от членовете на органите за управление и контрол на дружествата от БЕХ Група*, приета от СД на БЕХ ЕАД, членовете на органите за управление и контрол на дружествата от Групата дават парична гаранция за своето управление само в това си качество. Размерът на гаранцията се определя в договора за възлагане на управлението, като нейната стойност не може да бъде по-малка от тримесечното брутно възнаграждение на съответния член.

Гаранцията за управление следва да се внесе по банкова сметка в 14-дневен срок от избирането на лицето за член на съответния съвет, като сумата се блокира в полза на дружеството. В 7-дневен срок от внасяне на гаранцията членовете на съветите са задължени да представят в отдел „Човешки ресурси“ на дружеството документ, издаден от съответната банка, който да удостовери, че изискванията за блокиране на сумата са спазени.

Членовете на органите за управление и контрол могат да дадат дължимата гаранция и чрез удържане на част от месечното им възнаграждение¹⁹ до достигане на пълната сума, като за тази цел се представя декларация по образец, съгласно Приложение № 3 към Политиката.

В случай че сумата на гаранцията за управление не бъде внесена в определения срок или не е представена декларация по Приложение № 3, лицето не получава възнаграждение като член на съответния съвет до внасяне на пълния размер на гаранцията.

Дадената гаранция се връща на лицето в шестмесечен срок след прекратяване на договора за управление и след решение на Едноличния собственик на капитала (ЕСК) за освобождаване от отговорност. На връщане подлежат и начислените лихви върху внесената сума. За освобождаване на гаранцията вносителят ѝ подава заявление/ молба до ръководството на дружеството.

При констатирани вреди за дружеството, нанесени от вносителя на гаранцията в периода на неговото управление, ЕСК взема решение за освобождаване на гаранцията в полза на дружеството. В този случай ръководството на дружеството уведомява писмено вносителя на гаранцията за усвояването ѝ в полза на дружеството.

Препоръка 2 е изпълнена.

Препоръка 3. *Да се разработи и приеме дългосрочна стратегия (или друг акт/документ) за управление на задлъжнялостта/дълга на НЕК ЕАД, която да се базира на анализ на финансовото състояние на дружеството, вкл. на неговите възможности за: погасяване на дължимите плащания (главници и лихви) по сключените с БЕХ ЕАД заемни споразумения и договори; поемане и обслужване на нови задължения (вкл. такива, които са гарантирани от държавата).*

Препоръката е във връзка с констатации от одитния доклад, че НЕК ЕАД има ликвидни затруднения при погасяване на натрупаните задължения към БЕХ ЕАД, като високите нива на задлъжнялост са основен фактор с дългосрочно въздействие върху финансовото състояние на дружеството.²⁰

При извършване на проверката е установено следното:²¹

От СД на БЕХ ЕАД е одобрена Бизнес програма на НЕК ЕАД за периода 2024 г. – 2028 г.²²

Част от финансовите цели на НЕК ЕАД, посочени в стратегическия документ, включват плавно намаление на абсолютната стойност на общия дългосрочен дълг към БЕХ

¹⁹ Съгласно образца на декларация – Приложение № 3 към Политиката, сумата, която се удържа следва да е не по-малка от 50 на сто от месечното възнаграждение.

²⁰ Част трета „Констатации“, Раздел II, т. 3.5 от одитния доклад.

²¹ Одитни доказателства № 2.2 и № 4 (т. 1 и т. 2)

²² Бизнес програмата е одобрена с решение на СД на БЕХ ЕАД по Протокол № 28-2024 от 21.03.2024 г.

ЕАД – от 2 000 120 хил. лв. през 2024 г. на 1 845 463 хил. лв. през 2028 г.²³, както и подобрене на коефициента на задлъжнялост на дружеството – от 0,8814 през 2024 г. на 0,7419 през 2028 г., като неговата прогнозна стойност през всички години на периода е под единица.²⁴ В бизнес програмата на НЕК ЕАД е направен преглед на сключените с БЕХ ЕАД заемни споразумения и договори, вкл. на възможността на дружеството да погасява дължимите плащания (главници и лихви) по тях. В тази връзка е посочено, че с очакваните приходи и парични потоци за периода НЕК ЕАД предвижда да извършва основно лихвени плащания, без погашения по главници²⁵, като това се дължи основно на ликвидни затруднения, както и на необходимостта от осигуряване на съответния ресурс за изпълнението на планираните инвестиции и ремонтни дейности, свързани с поддържането и развитието на производствените мощности на компанията. В бизнес програмата е разгледана и хипотеза за изплащане след 2025 г. на два държавногарантирани заема, предназначени за финансиране на инвестиционни проекти²⁶. Прогнозните финансови разходи по двата заема включват плащания на лихви, а погасяването на главниците е предвидено да започне след завършване на проектите, т.е. след 2028 г.

С решение²⁷ на СД на БЕХ ЕАД е приета *Процедура за оценка на задлъжнялостта на „Национална електрическа компания“ ЕАД* (Процедурата), в сила от 03.07.2025 г.

Съгласно Процедурата, основните приходи от дейността на НЕК ЕАД са обект на регулация от действащата законодателна рамка в сектор „Енергетика“, като входящите оперативни парични потоци, с които дружеството обслужва задълженията си към БЕХ ЕАД са генерирани от дейности, върху които Холдинга не оказва влияние. Предвид това, възможностите за управление на задлъжнялостта на дружеството по сключените с БЕХ ЕАД заемни споразумения и договори са ограничени до следните основни направления:

- предоговаряне на задълженията чрез удължаване на срока им;
- промяна в структурата на погасителните планове по начин, отговарящ на текущото финансово състояние на дружеството, с оглед на това да се избегне генерирането на вътрешногрупова задлъжнялост;
- промяна в стойността на лихвения процент, определен като база за отпускане на вътрешногрупово финансиране от БЕХ ЕАД, отчитайки постигнатата цена на финансиране на привлечения от Холдинга ресурс от капиталовите пазари чрез издаваните облигационни емисии.

В Процедурата е посочено също, че основен фактор, оказващ влияние върху намеренията на БЕХ ЕАД за поддържане на финансова стабилност на НЕК ЕАД е и поетият ангажимент от Холдинга към облигационерите по пласираните облигационни заеми, който предвижда задължение за БЕХ ЕАД да не поема и да не позволява (доколкото това е допустимо от действащото законодателство) на своите дъщерни дружества да поемат директно или индиректно финансови задължения на НЕК ЕАД, в случай че дружеството е обявено от български съд за свръх задължено. От това следва, че един от приоритетите на БЕХ ЕАД във връзка с финансовото управление на НЕК ЕАД в дългосрочен план е недопускането на прекомерна задлъжнялост на дружеството.

По информация на БЕХ ЕАД, във връзка с приемането на изменения в референтния лихвен процент, приложим към вече отпуснатите кредити на дъщерни дружества, след емитираната пета по ред облигационна емисия и новата цена на дългово финансиране, е създадена работна група от служители на Холдинга, чиято задача включва изготвяне на

²³ Приложение № 3 към Бизнес програмата – Прогнозен отчет за финансовото състояние на НЕК ЕАД за периода 2024 г. – 2028 г. (основен вариант).

²⁴ Приложение № 13 към Бизнес програмата – Прогноза за финансови показатели за периода 2024 г. – 2028 г.

²⁵ С изключение на един заем от 225 млн. лв., по който е предвидено погасяване на главници и лихви съгласно договорения погасителен план.

²⁶ Проект „Модернизация и рехабилитация на ПАВЕЦ „Чаира“ и проект „Увеличаване на обема на долния изравнител на ПАВЕЦ „Чаира“ с изграждането на язовир „Яденица“ и реверсивен напорен тунел за връзка с язовир „Чаира“.

²⁷ Решение по Протокол № 45-2025 от 02.07.2025 г. (т. I.1).

предложения за преговаряне на условията по вътрешногруповите заеми, отпуснати от БЕХ ЕАД на НЕК ЕАД и на други дъщерни дружества. Преговаряне на съществуващите задължения на НЕК ЕАД следва да бъде извършено след анализ и обсъждане на съответните предложения с дружеството, и като се вземат предвид неговите ликвидни възможности.

Резултатите от извършената проверка показват, че са предприети действия за изпълнение на препоръката, но констатирания при одита проблем все още не е преодолян. Въпреки че част от финансовите цели на НЕК ЕАД за периода 2024 г. – 2028 г. включват плавно намаление на дългосрочните задължения към БЕХ ЕАД и подобряване на коефициента на задлъжнялост, за НЕК ЕАД остава предизвикателство извършването на погашения по главниците на получените от Холдинга заеми. От БЕХ ЕАД са идентифицирани мерки, свързани с управлението на дългосрочната задлъжнялост на НЕК ЕАД, като приложението по същество на тези мерки все още не е реализирано.

Препоръка 3 е изпълнена частично.

II.3. Препоръки към Съвета на директорите на НЕК ЕАД:

Препоръка 1. *Да се регламентират условията, редът и начинът за осъществяване на дейностите/процесите по бизнес планиране, разработване и отчитане на изпълнението на бизнес програмата на дружеството (в т.ч., но не само: срокове и отговорни звена/лица за изпълнение на съответните действия; ред за комуникация (обсъждания) и обмен на информация между тях; изисквания за документирани, нива на контрол; изисквания за анализиране и оповестяване на причините, които са довели до неизпълнение на определени планирани цели и/или показатели; и др.).*

Препоръката е във връзка с констатацията от одитния доклад, че вътрешната уредба на НЕК ЕАД, отнасяща се към процеса по стратегическо планиране и разработване на бизнес програмата на дружеството не е достатъчна по съдържание. В дружеството не са утвърдени вътрешни правила или друг акт, където да са регламентирани организацията, условията и реда за осъществяване на процеса²⁸, с което не са осигурени достатъчни условия за еднозначно, последователно и проследимо изпълнение на съответните действия/етапи по разработване на бизнес програмата, която е ключов (основополагащ) документ за определяне на приоритетните направления (насоки) в дейността и развитието на дружеството през съответния планов хоризонт.²⁹

При извършване на проверката е установено:³⁰

В НЕК ЕАД е утвърдена *Инструкция за разработване, одобряване, отчитане и контрол на бизнес програмата на НЕК ЕАД* (Инструкцията), в сила от 12.06.2025 г.

В Инструкцията са регламентирани: изисквания към съдържанието на бизнес програмата; отговорности на съответните компетентни звена/лица в дружеството; ред за комуникация и обмен на информация; изисквания за отчетност и контрол; и др.

Съгласно Инструкцията, директора на дирекция „Финанси“ в дружеството отговаря за цялостната организация на процеса по бизнес планиране, който стартира след получаване на указания от БЕХ ЕАД, относно общата рамка и съдържание на бизнес програмата за съответния планов период. На тази база се изпращат искания до компетентните структурни звена³¹ в дружеството за предоставяне на съответната информация³², която е необходима за изготвяне на отделните части на бизнес програмата. Съгласно т. 5.3. ръководителите на структурните звена, участващи в процеса, следва да предоставят исканата от тях

²⁸ В т.ч. етапи и срокове за изпълнение на съответните действия/дейности, ред за комуникация/обсъждания и обмен на информация между компетентните звена и/или лица от структурата на дружеството, изисквания за документирани, нива на съгласуване и контрол, и др.

²⁹ Част трета „Констатации“, Раздел II, т. 1.1.5 от одитния доклад.

³⁰ **Одитно доказателство № 1.1**

³¹ Посочени са в т. 3.2 от Инструкцията.

³² Съгласно т. 5.1.1 – т. 5.1.15 от Инструкцията.

информация не по-късно от 10 работни дни преди датата, определена от БЕХ ЕАД за представяне на програмата за разглеждане и одобрение от СД на Холдинга.

Документирането на съответните действия, както и обменът на информация между отговорните структурни звена се осъществяват съгласно правилата за документооборота на дружеството.

Бизнес програмата се изготвя за период от 5 години, като нейният обхват и съдържание, посочени в Инструкцията, отговарят на изискванията на ППЗПП³³.

Регламентираните изисквания за отчетност и оповестяване на изпълнението на бизнес програмата са съобразени с относимите нормативни правила³⁴, като е посочено, че анализът на изпълнението на финансовите и нефинансови цели следва да съдържа и информация за причините, които са довели до неизпълнение на определени цели и/или показатели.

Съгласно Инструкцията, контролът по изпълнението на правилата за бизнес планиране и отчетност се осъществява от заместник-изпълнителните директори на НЕК ЕАД – съобразно техните компетентности, и от изпълнителния директор на дружеството.

Препоръка 1 е изпълнена.

Препоръка 2. *Да се разработи и утвърди документ, в който да се определят в дългосрочен план приоритетите, целите и мерките по отношение на дейностите по управление и разпореждане с недвижимите имоти, собственост на дружеството, (в т.ч. срокове и отговорни звена/лица за изпълнение на съответните дейности).*

Препоръката е във връзка с констатацията от одитния доклад за липсата на документ, в който да са определени приоритетите, целите и мерките, които ще бъдат предприети в дългосрочен план по отношение на дейностите по управление и разпореждане с недвижимите имоти, собственост на дружеството.³⁵

При извършване на проверката е установено:³⁶

С решение от 10.02.2025 г. на СД на НЕК ЕАД³⁷ е приета *Стратегия за управление и разпореждане с недвижимата собственост на НЕК ЕАД* (Стратегията).

Със Стратегията са определени основните цели, принципи и приоритети за управление и разпореждане с недвижимите имоти, стопанисвани от НЕК ЕАД. Заложените цели са насочени към постигане в дългосрочен план на ефективно и прозрачно управление на недвижимата собственост с оглед увеличаване на приходите от нейното стопанисване и оптимизиране на разходите за поддръжка, както и подобряване на цялостното състояние на собствеността, включваща различни по вид и предназначение имоти – жилищни, административни, складови, почивни домове, производствени сгради, хидротехнически съоръжения, енергийни обекти за производство на електрическа енергия от ВЕЦ и др.

В документа са идентифицирани основните проблеми за дружеството по отношение на дейностите по управление и разпореждане с недвижимата собственост, като: извършване на разходи (за ремонтни дейности, охрана, застраховки, местни данъци и такси) без възвръщаемост за имоти с отпаднала необходимост; липса на достатъчен интерес от страна на служителите и външни лица за наемане или закупуване на имотите, които не се използват от дружеството; значителен брой имоти без изрядни документи за собственост; непълноти и грешки в кадастралните регистри и др.

В Стратегията са описани конкретни мерки с определени срокове и отговорни звена, които следва да се предприемат за постигане на заложените цели, като: ежегодно изготвяне на списъци с имоти за отдаване под наем и продажба; създаване и поддържане на регистър

³³ Чл. 58 от ППЗПП.

³⁴ Чл. 60 от ППЗПП.

³⁵ Част трета „Констатации“, раздел III, т. 2 от одитния доклад.

³⁶ **Одитно доказателство № 1.3**

³⁷ Решение на СД на НЕК ЕАД по Протокол № 7 от 10.02.2025 г.

на недвижимите имоти; предприемане на действия по окомплектоване на документите за собственост на имотите; анализ на потребностите на дружеството от придобиване и разпореждане с недвижими имоти и отдаването им под наем; анализ на необходимостта от използване на активите на дружеството за реализация на инвестиционни инициативи и др. Предвиден е непрекъснат мониторинг на изпълнението с цел осигуряване на достоверна информация за предприетите действия и резултатите от тях, проследимост и обратна връзка.

В заключение е посочено, че Стратегията по своята същност е отворен документ, който може да търпи изменения в зависимост от промените в целите и приоритетите на дружеството.

Препоръка 2 е изпълнена.

Препоръка 3. *Да се създаде регистър на недвижимите имоти, собственост на НЕК ЕАД и да се определят длъжностни лица, отговорни за изготвянето, въвеждането и актуализирането на информацията в регистъра.*

Препоръката е във връзка с констатацията от одитния доклад, че в дружеството не е създаден регистър на недвижимите имоти, стопанисвани и управлявани от Централно управление (ЦУ) и предприятията към НЕК ЕАД.³⁸

При извършване на проверката е установено:³⁹

В НЕК ЕАД е разработен и внедрен web базиран софтуерен продукт – „Регистър на недвижимите имоти, собственост на НЕК ЕАД“, който осигурява централизирано съхранение и управление на данни за имотите и свързаните с тях документи. В електронната платформа се въвежда и поддържа информация за местонахождение, тип и вид на имота, площ, идентификатор и др. По информация на НЕК ЕАД регистърът функционира и се използва от съответните административни и технически структури в дружеството, като процесът по въвеждане на данни за недвижимите имоти все още продължава.

Със Заповед № ЦУ-ЗАП-1262 от 25.08.2025 г. на изпълнителния директор на НЕК ЕАД са определени служители от ЦУ и предприятията на дружеството, които отговарят за изготвянето, въвеждането и актуализирането на информацията в регистъра.

Препоръка 3 е изпълнена.

Препоръка 4. *Да се допълнят действащите в НЕК ЕАД Правила за управление и разпореждане със собствеността с ред и вътрешна организация, в т.ч. срокове и отговорни длъжностни лица за подготовка и провеждане на конкурс за отдаване под наем на дълготрайни материални активи по реда на ППЗПП и на електронен търг за продажба на имоти по реда на Наредбата за електронната платформа за продажба на имоти – частна държавна собственост, и на имоти – собственост на търговски дружества с повече от 50 на сто държавно участие в капитала или на търговски дружества, чиито дялове или акции са собственост на търговско дружество с повече от 50 на сто държавно участие в капитала (Наредбата).*

Препоръката е във връзка с констатацията от одитния доклад за липсата в Правилата за управление и разпореждане със собствеността на НЕК ЕАД на разписани ред и вътрешна организация, в т.ч. срокове и отговорни длъжностни лица за подготовката и обявяването на електронни търгове за продажба чрез електронната платформа за продажба на имоти по реда на Наредбата, както и на разпоредби, уреждащи реда и начина за провеждане на конкурс за отдаване под наем на недвижими имоти на дружеството.⁴⁰

³⁸ Част трета, раздел III, т. 1 от одитния доклад

³⁹ Одитни доказателства № 1.5 и № 3 (т. 1)

⁴⁰ Част трета „Констатации“, раздел III, т. 3 от одитния доклад

При извършване на проверката е установено,⁴¹ че от изпълнителния директор на НЕК ЕАД са утвърдени⁴² актуализирани Правила за управление и разпореждане със собствеността (ПУРС) на НЕК ЕАД, в сила от 09.06.2025 г.

В Раздел 6, т. 6.1 от ПУРС се съдържат разпоредби, уреждащи дейности по подготовка и провеждане на електронен търг за продажба. Съгласно предвидения ред след положително решение на СД на НЕК ЕАД и разрешение от СД на БЕХ ЕАД за разпореждане с недвижими имоти, собственост на НЕК ЕАД, процедурата за продажба чрез електронен търг започва с издаване на заповед на изпълнителния директор на НЕК ЕАД (или на определен от СД на дружеството ръководител на структурна единица) за назначаване на комисия за подготовка и провеждане на търга. Комисията изготвя заповед за откриване на търга с изискуемото съдържание съгласно Наредбата. Със заповедта се утвърждава тръжната документация, която следва да включва правилата за провеждане на електронния търг, образците на изискуемите документи, проект на договор и информацията за правното и фактическото състояние на имота – обект на търга. Описани са дейностите по публичното оповестяване на информацията за търга и е посочено, че електронният търг се провежда съгласно разпоредбите на Наредбата.

Съгласно Раздел 7, т. 7.5 от ПУРС отдаването под наем на имоти или вещи чрез провеждане на конкурс се организира от съответното структурно звено по реда и условията, регламентирани в Раздел 6, т. 6.2.2 – т. 6.5.9 от правилата. Процедурата по отдаване под наем на недвижим имот чрез конкурс се инициира с доклад от ръководителя на структурната единица или звено, стопанисващи имота, до изпълнителния директор на дружеството. Докладът се съгласува от ръководителя на управление „Правно“ и директора на дирекция „Административна“, като преди внасянето му за разглеждане от СД на НЕК ЕАД се извършва предварителен контрол за законосъобразност от отдел „Финансов контролинг“. При положително решение на СД на НЕК ЕАД и разрешение от СД на БЕХ ЕАД (при необходимост), със заповед на изпълнителния директор (или на определен от СД на НЕК ЕАД ръководител на структурна единица) се назначава комисия за подготовка и провеждане на търга. Разписан е редът за оповестяване условията на конкурса, подаване на предложенията от участниците, разглеждането им от конкурсната комисия и обявяването на спечелилия конкурса кандидат в съответствие с изискванията на Правилата за провеждане на търг и конкурс и за сключване на договори за продажба и наем с работници и служители – Приложение № 1 към чл. 29, ал. 2 от ППЗПП.

Препоръка 4 е изпълнена.

Препоръка 5. *Да се синхронизират текстовете от действащите ПОИД и ПУРС в НЕК ЕАД, които имат отношение към съгласувателната процедура при сключване на договорите за наем от предприятията на НЕК ЕАД.*

Препоръката е дадена във връзка с констатация в одитния доклад за несъгласуване на сключваните в предприятията на НЕК ЕАД договори за наем на недвижими имоти от ръководител на съответното компетентно структурно звено в ЦУ, което контролира изпълнението на договора, в несъответствие с чл. 8.2, т. 8.2.2 от Правилата за обмен на информация и документооборот (ПОИД)⁴³, и необходимостта от синхронизиране на действащите в дружеството ПУРС и ПОИД по отношение на установената съгласувателна процедура.⁴⁴

По отношение на изпълнение на препоръката е установено следното:⁴⁵

⁴¹ **Одитно доказателство № 1.4**

⁴² Със Заповед № ЦУ-ЗАП-917 от 13.06.2025 г.

⁴³ През одитирания период са действащи Правилата за обмен на информация и документооборот в НЕК ЕАД, утвърдени на 16.12.2021 г. от изпълнителния директор на НЕК ЕАД, в сила от 20.12.2021 г.

⁴⁴ Част трета „Констатации“, раздел III, т. 3 от одитния доклад.

⁴⁵ **Одитно доказателство № 1.2, № 1.4, № 1.8 и № 3 (т. 2)**

В актуализираните ПУРС, в сила от 09.06.2025 г., е въведено изискване по т. 7.9, съгласно което сключените договори за наем се регистрират в съответствие с ПОИД в НЕК ЕАД⁴⁶. В тази връзка от дружеството е направено уточнение, че с ПУРС се уреждат по същество различните процедури за разпореждане и управление на имоти и вещи, без да се посочва кои лица съгласуват договорите, и затова при тяхното съгласуване е приложима общата хипотеза на чл. 6 „Изготвяне и съгласуване на договори“ от ПОИД, в които са разписани техническите действия по обработка на документацията, включително съгласуване и подписване в електронна среда.

Препоръка 5 е изпълнена.

Препоръка 6. *Да се регламентира във вътрешни правила (или друг акт/документ) ред за документирание на процеса по прогнозиране на обществените поръчки, в т.ч. установяване на броя и вида им, съобразно потребностите и финансовия ресурс, който възложителят предвижда да осигури.*

Препоръката е във връзка с констатацията от одитния доклад, че в действащите през одитирания период Правила за управление на цикъла на обществените поръчки не е разписан ред за прогнозиране на обществените поръчки, т.е. за идентифициране на потребностите на възложителя от възлагане на обществени поръчки и за определяне на необходимите финансови средства.⁴⁷

При извършване на проверката е установено:⁴⁸

В НЕК ЕАД е утвърдена *Инструкция за изготвяне на списъци с предложения за поръчки, подлежащи на включване в графика за възлагане на поръчки в НЕК ЕАД* (Инструкцията), в сила от 30.05.2025 г.

Съгласно т. 4 от Инструкцията, прогнозирането на обществените поръчки включва установяване на техния брой, вид и прогнозна стойност, съобразно очакваните потребности на възложителя и финансовия ресурс, който е предвидено да се осигури. Прогнозирането на поръчките се извършва от съответните заявители⁴⁹ на база утвърдените инвестиционна и ремонтна програми на НЕК ЕАД, като се включват и поръчки, свързани с издръжката и/или с изпълнението на други бизнес дейности на дружеството.

Потребностите от възлагане на обществени поръчки на заявителите се документират в списък с поръчки, който се представя в отдел „Обществени поръчки“ на НЕК ЕАД в срок до 15 работни дни от приемане на инвестиционната и ремонтната програми на дружеството. Предложенията на управителите на предприятия „Водноелектрически централи“ и „Язовири и каскади“, свързани с изпълнението на програмите за инвестиции и ремонти, се представят в дирекция „Стратегическо планиране“ и отдел „Планиране на производството и поддръжката“ към ЦУ на НЕК ЕАД, с оглед анализиране на поръчките и обединяване при необходимост на някои от тях, след което изготвените списъци се представят в отдел „Обществени поръчки“.

Списъците с поръчки се изготвят като електронен файл (в Excel формат) и следва да съдържат: номер по ред на поръчката; предмет на обществената поръчка; наименование на обособените позиции (в случай че има такива); прогнозна стойност на поръчката и на включените в нея обособени позиции; заявител; ползвател⁵⁰; източник на финансиране;

⁴⁶ След одитирания период в дружеството са приети Правила за обмен на информация и документооборота в НЕК ЕАД, в сила от 15.04.2024 г.

⁴⁷ Част трета „Констатации“, Раздел IV, т. 2 от одитния доклад.

⁴⁸ **Одитно доказателство № 1.6**

⁴⁹ По смисъла на Инструкцията (т. 6.7.1 и т. 8.1), заявители на обществени поръчки са управителите на предприятия „Водноелектрически централи“ и „Язовири и каскади“, и ръководителите на структурни звена в Централно управление на НЕК ЕАД, които инициират провеждането на съответните обществени поръчки.

⁵⁰ По смисъла на Инструкцията (т. 8.1), ползвател е структурното звено от организационната структура на НЕК ЕАД, при което е възникнала нуждата от строителство, доставка или услуга, и което ползва резултата от проведената обществена поръчка.

CPV код и описание на кода; очаквана дата на възлагане; срок на договора; приоритет на поръчката; обект на поръчката. С оглед минимизиране на риска от допускане на грешки, в Инструкцията са дадени конкретни указания за попълване на всеки от реквизитите на файла.

След представяне на списъците с поръчки, със заповед на изпълнителния директор на НЕК ЕАД се сформира работна група, която обединява потребностите на всички заявители, определя реда за възлагане на съответните поръчки и изготвя Графика на обществените поръчки на дружеството.

Препоръка 6 е изпълнена.

Препоръка 7. *Да се регламентира във вътрешни правила (или друг акт/ документ) начинът на документиране на предварителен контрол за законосъобразност и за изразяване на мнение за извършване/неизвършване на плащане по сключени договори по ЗОП от дружеството.*

Препоръката е във връзка с констатации от одитния доклад, че в относимите вътрешни правила на НЕК ЕАД не е описан ясно процесът по осъществяване на предварителен контрол преди извършване на плащания по сключени договори за възлагане на обществени поръчки и възложени дейности по чл. 20, ал. 4 от Закона за обществените поръчки. В резултат на това е установено прилагане на различен подход при осъществяване и документиране на контрола в ЦУ и в предприятията на дружеството.⁵¹

При извършване на проверката е установено:⁵²

Във връзка с изпълнението на препоръката е извършена актуализация на *Правилата за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност и целесъобразност в НЕК ЕАД*, която е в сила от 01.10.2024 г.

Съгласно актуализираните правила⁵³, при постъпване в отдел „Финансов контролинг“ на документи за инициране на плащане (в т.ч. Справка за плащане по утвърден образец и относими документи, удостоверяващи основанието за плащане), финансовият контролор или съответното лице, изпълняващо тези функции по силата на вътрешен акт и/или длъжностна характеристика, извършва аналитична проверка, по отношение на: съдържанието и реквизитите на първичния счетоводен документ; падежа на плащането; единичните цени и количествата; наличието на пълен обем актове и/или протоколи; при възстановяване на парична гаранция – анализ на съответните основания и мотиви; спазване на процедурата по съгласуване на изготвената Справка за плащане; и др.

Мнението за законосъобразност на иницираното плащане се документира чрез полагане на съгласувателен подпис в определения за целта реквизит на Справката за плащане. При констатирани несъответствия, не се полага подпис, а комплекта документи се връща на лицето, инициращо плащането, за отстраняване на съответните пропуски/грешки. След представяне на коригираните документи се извършва нова проверка. В случай че несъответствията са отстранени се изразява мнение за законосъобразност на плащането.

Препоръка 7 е изпълнена.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Осъществената проверка по изпълнението на препоръките, дадени при извършения одит на „Национална електрическа компания“ ЕАД за периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2022 г. показва, че са предприети действия за изпълнение на препоръките.

⁵¹ Част трета „Констатации“, Раздел IV, т. 2 от одитния доклад.

⁵² Одитно доказателство № 1.7

⁵³ Точка 8.3.3 от Правилата.

Дадената препоръка на министъра на енергетиката е в процес на изпълнение.

От дадените три препоръки към СД на БЕХ ЕАД, две са изпълнени, а една е изпълнена частично.

Дадените седем препоръки на СД на НЕК ЕАД са изпълнени.

Докладът за резултатите от проверката за изпълнението на препоръките е изготвен на основание чл. 50, ал. 1 от ЗСП, в съответствие с Наръчника на Сметната палата за прилагане на международно признатите одитни стандарти, Решение № 286 от 03.09.2024 г. на Сметната палата и издадена Заповед № ПК-06-02-003 от 15.09.2025 г. на заместник-председател на Сметната палата.

Докладът за резултатите от проверката за изпълнението на препоръките е приет на основание чл. 50, ал. 1 от ЗСП с Решение № 363 на Сметната палата от 15.10.2025 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Димитър Главчев)

ОПИС НА ОДИТНИТЕ ДОКАЗАТЕЛСТВА

№	Одитно доказателство	Брой страници
1	2	3
1	Писмо, вх. № 92-00-123#2 от 02.07.2025 г. от изпълнителния директор на НЕК ЕАД за предоставяне на информация и документи, относно предприятиите в дружеството действия за изпълнение на препоръките към СД на НЕК ЕАД. Приложения към писмото:	127
1.1	Инструкция за разработване, одобряване, отчитане и контрол на бизнес програмата в НЕК ЕАД, № 00.СТР.ИН.02.	
1.2	Доклад, рег. № ЦУ-05-3183-2 от 12.06.2025 г. до изпълнителния директор на НЕК ЕАД.	
1.3	Стратегия за управление и разпореждане с недвижимата собственост на НЕК ЕАД, приета с решение на СД на НЕК ЕАД по Протокол № 7 от 10.02.2025 г. и препис-извлечение от протокола	
1.4	Правила за управление и разпореждане със собствеността на НЕК ЕАД, № 00.АКТ.ПР.01, утвърдени със Заповед № ЦУ-ЗАП-917 от 13.06.2025 г. на изпълнителния директор на НЕК ЕАД.	
1.5	Техническа документация на Системата за управление на документи на НЕК ЕАД, във връзка с въвеждането на регистър на недвижимите имоти на НЕК ЕАД. Извлечения от системата.	
1.6	Инструкция за изготвяне на списъци с предложения за поръчки, подлежащи на включване в графика за възлагане на поръчки в НЕК ЕАД, № 00.ДСТ.ИН.05. Доклад, рег. № ЦУ-05-3183-1 от 27.05.2025 г. до изпълнителния директор на НЕК ЕАД.	
1.7	Правила за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност и целесъобразност в НЕК ЕАД, № 00.НДЗ.ПР.08 (изм. 3, в сила от 01.10.2024 г.). Доклад, рег. № ЦУ-05-2701 от 12.09.2024 г. до изпълнителния директор на НЕК ЕАД.	
1.8.	Одитен доклад за извършен одитен ангажимент за консултиране ОА-2505/К, рег. № ЦУ-05-1984/26.06.2025 г.	
2	Писмо, вх. № 92-00-124#2 от 07.07.2025 г. от изпълнителния директор на БЕХ ЕАД за предоставяне на информация и документи, относно предприятиите в дружеството действия за изпълнение на препоръките към СД на БЕХ ЕАД. Приложения към писмото:	19
2.1	Политика за определяне на възнаграждението и даване на гаранции от членовете на органите за управление и контрол на дружествата от БЕХ Група, приета с решение на СД на БЕХ ЕАД по Протокол № 45-2025 от 02.07.2025 г.	
2.2	Процедура за оценка на задлъжнялостта на НЕК ЕАД, приета с решение на СД на БЕХ ЕАД по Протокол № 45-2025 от 02.07.2025 г.	
3	Писмо, рег. № ЦУ-104-00-39-2 от 18.09.2025 г. от изпълнителния директор на НЕК ЕАД за предоставяне на допълнителна информация и документи, изискани с писмо, рег. № ЦУ-104-00-39-1 от 16.09.2025 г.	5 + 1 бр. CD
4	Писмо, вх. № 92-00-96#1 от 23.09.2025 г. от изпълнителния директор на БЕХ ЕАД за предоставяне на допълнителна информация и документи, изискани с писмо, рег. № 01-1817 от 16.09.2025 г.	10 + 1 бр. CD
5	Писмо, вх. № 04-17-11#3 от 25.09.2025 г. на министъра на енергетиката за предоставяне на информация, изискана с писмо, изх. № 04-17-11#2 от 17.09.2025 г. (вх. № Е-92-00-910 от 17.09.2025 г.).	4